

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi pol. Cena mu je za celo leto 3 gol., za pol leta 1 god. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 4. V Ljubljani, 15. februarja 1881. Tečaj XXI.

Názórni nauk v drugem razredu ljudske šole.

2. Vaja.

Človeška hrana.

Česa je človeku najbolj treba, da živi? Kaj je hrana? (Ponavljjanje iz 1. vaje.) Kaj jemó vsak dan? Kaj je kruh? Iz česa je kruh? Ali se iz moke mési samo kruh? Naštejte mi vse óne jedi, ki so iz moke! To so tedaj močnate jedi. Zakaj jim pravimo močnate jedi? Povédi nam vse to še jedenkrat ti, Francé!

Pod besedo kruh umejemo navadno vso človeško hrano. Tako pravimo večkrat: „Ta človek si služi svoj vsakdanji kruh.“ Ali si pa res ta človek samo kruha služi? ali znabiti samo kruh jé? Vidite, otroci, tukaj umejemo pod besedo „kruh“ vse, česar je človeku v življenje treba (še celó obleko in stanovanje). Razven močnatih jedi vživamo tudi meso. Jedi, ki so od mesa, imenujemo mrsne ali mėsne jedi. Naštejte mi mėsne jedi! Katere čveteronóge domače živali nam dajejo mesó? Od katerih domačih ptic jemó mesó? A tudi meso od nekaterih gozdnih živali nam je v živež ali hrano. Tako mesó imenujemo „divjačino“. Povédi mi nekoliko taci gozdnih živali, Andrejče! Tudi od nekaterih ptičev, ki živé na prostem, uživamo mesó. (Prepelica, brinjevka, golobi, itd.). A ne samo to; tudi živali, ki živé v vodi, so nam v živež ali hrano. Naštej mi jih nekoliko ti, Prokop! Kdo je že izmed vas jedel žabe? ribe? rake?

Najtečnejše in najzdravejše je meso od govédi. Govédo imenujemo: vola, kravo in tele. Meso od vola in krave se imenuje goveje meso ali govedína; meso od teleta: teletnina. — Kadar sedemo k mizi,

kaj jemó najprej? Juho. — Kakšne barve je goveja juha? Rumenkaste. — Kakšna je še juha? Mastna. — Od česa se navadno kuha juha? Od govejega mesa. — Kaj se naliže v lonec na meso? Voda. — Kakšna postane ta voda? Mastna. — Odkod je ta mast? Od mesa. — Od česa se še pripravlja juha? Od mleka, krompirja, fižola. — Kako imenujemo tako juho? Postno. — Kdaj pravimo, da je juha čista? Kadar ni v njej nič zakuhanega. — Kdo uživa tako juho? Bolniki. — Kaj zakuhajo mati v juho? Rezance (nudeljne), krpice, riž, krompir itd. — Kaj pride za juho na mizo? Govejo meso. — Kakšno meso še kuhamo? Teletnino, svinino, kuretino itd.

A ne uživamo samo kuhanega mesá, nego tudi pečenega. Pečeno meso se imenuje pečenka. Od katerih živali jemo pečeno mesó? Od kuretine, gosi, purana, golobov itd.

Imamo tedaj močnate in mesne jedila. A razven teh imamo še druge jedi, ki niso niti od moke niti od mesá. Naštejte mi nekoliko tacih! Korun (krompir), grah, lečo, solata, repa, sir, ovočje (sadje) itd.

Tukaj se pové, kar je najvážnejšega o zelenjavi, sočivji, pripravljanji sira itd. Povsod, kjer se ponuja priložnost, naj učitelj tudi nekoliko kratkih nauk in nravnih opominov vplete v dotično obravnavo. N. pr. kdo vam daje hrano ali živež? A kdo jo daje vašim starišem? Vidite otroci, vaši stariši morajo delati, večkrat prav težko delati, da vam zaslužijo vsakdanjega kruha. Zdaj se vam je pač treba pridno učiti; kadar odrastete, tudi vi si bodele morali kruha sami služiti. Prigovor pravi: „Kdor ne dela, naj ne jé“; t. j. kdor postopa in noče delati, tak človek naj trpi glad. A ves blagoslov pride le od zgoraj, od ljubega Bogá, ki je v nebesih. K njemu je treba moliti in ga prositi, ako hočemo, da nam ne izmanjka potrebne hrane. A tudi svojim starišem se morete zahvaliti, kadar vam dadó kruha ali kaj drugega, česar vam je v življenje treba. Poljubite jim roko in recite: lepa hvala! Bog vam vrni! itd.

Pravila. Ne jejte vročih jedi! Jejte vselej pristojno; vzemite si samo toliko od vsake jedi, kolikor vam je treba, a nikoli ne preveč. Ne požirajte celih kosov, nego zgrizite vsako jed prav dobro z zobmi. — Ostanke poberite za siromake, a po zimi se spomnite tudi ubozih ptičic in potrosite jim mrvic in krušnih drobtinic! — Po jédi si vselej izmijte zobé! — Pred jedjó in po jédi molite k ljubemu Bogu. Najboljše je, ako molite „Oče naš“, v katerem so besede: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh!“ Kjer se ne móli, tam ni blagoslova božjega.

(Dodadek.) Obroki. Kolikokrat jemó na dan? Navadno po trikrat. — Kdaj? Zjutraj, opóludne in zvečera. — Kako imenujemo obroček zjutraj? Zajutrak. — Kako opóludne? Kosilo ali óbed. — In kako

zvečera? Večerja. — Kaj jemó zjutraj? — Kaj opóludne? — A kaj zvečera? — Kako se imenuje obrók med kosilom in večerjo? Južina (malica).

Prigovori. Bolje čern kos kruha, nego li prazna torba. (Bolje nekaj, nego nič.) — Bolje prihranjeno jajce, nego sneden vol. — Iz te moke ne bode kruha. (Iz tega, kar si začel, ne bode nič; vse tvoje delo je zamán.) itd.

Uganke V hišo gre brez obleke, iz hiše oblečen; kaj je to? (Kruh, kadar se vzame iz peči, ima skorjo.) Kdo ne jé mesa? (Tist, ki ga nima.) Tacih uganek naj ima učitelj vedno pripravljenih, da jih vpléta tam, kamor se podajo.

Pripovedka. Jožek, sin bogatega trgovca, igral se je zunaj na dvorišči s kmečkim tovarišem. Ko mati Jožka pokličejo h kosilu, reče mu kmečki deček: „Bilo ti na zdravje! le idi, jaz te tukaj počakam“. — „Ali ti ne greš h kosilu?“ vpraša Jožek ubozega dečka. — „Ah h kosilu! mi nimamo niti skorjice kruha, a kam li, da bi kosili“, odgovori deček in vzdahne.

Jožek otide v hišo, ovije se z rokama očetu okolo vratu, in reče: „Oče! koliko bo stala ona obleka, katero mi ste obljubili, da mi jo kupite?“ — „Deset goldinarjev. Ali čimu me to vprašaš?“ — „Ker bi rad, ali prosim vas, ljubi oče, ne hudujte se, one denarje dal ubozemu Jakcu, ki nima doma niti skorjice kruha. — Prosim vas, dajte mi óne denarje na mesto obleke!“

Oče mu dadó desetak, in Jožek veselo hiti k ubozemu Jakcu, podá mu desetak in mu reče: „Ná, vzémi, in pojdi domóv, naj ti oče takój kupijo za te denarje kruha in druge potrebne hrane!“

Jožek je bil deček dobrega sercá; táki bodite tudi vi, otroci!

Na šolsko tablo naj učitelj nariše: hlebec kruha, klobaso, jabelko, hruško, lonec, ribo, itd. Otroci naj se tudi vadijo risati ravnoležnih in navpičnih črt.

Jožef Žemlja.

L. 1835 priobči Gajeva Danica (I, 6) v nevezani besedi povést „Sedem sinov Mikićevih“; l. 1836 da Dr. Prešérin na svetlo povést v verzih „Kerst per Savici“ v stancah, „Vvod“ v tercinah, ter v sonetu posveti Matiju Čopu posebej natisnjeno knjižico v 8^o str. 34 z nekterimi opombami po Valvazorju. To vname verlega Prešernovega rojaka, da omenjeno povést zloži v stance in jo v Gajici pa v lastni knjižici spravi na svetlobo z naslovom:

Sédím sínóv. Povest u pesmi. Sslovečo elegijo g. Graya, iz engleškiga ravno u tisti méri. Zdélal Jožef Žemlja, Am-

bruški vikari u Krajni. U Ljubljani. Natisnil Jožef Blaznik. 1843. 8° str. 44.

Po geslu: „Judex aequus — Scripta cum venia qualiacumque leget“ (Trist. l. 1. el. 1) pričinja povést „Sédim sinóv“ tako-le:

Ak zgodbo čudno v sladkim tvojim kremlju
 Prepéval dragi domorodic! bom,
 Ki lastna bližni je Slovenski zemlji,
 Naj odpušenja milost zadobóm;
 V spomin si Horvat, Čeh kôt Kranjic jemlji,
 De vsih Slovincov edin le je dom;
 Vse nas je ena kdej rodila mati,
 Dojila z enim mlekan, Bog ji plati!

Bil je grof Mikić, nato dalje popéva, ban hrovaški, v časti in slavi, v bogastvu in prijetnem zakonu, toda — brez zaroda. Neki dan se kraj grada sprehaja banica, kar se jej približa ženska, troje otročičev na rokah, ter je prosi vbogajme. Na vprašanje, čegavi so otroci, zaupno odgovori ubožica, da so vsi njeni in sicer trojčki. Ker banica tega ne verjame, jo ozmerja za gerdo lažnjivko in leno beračico, ta pa se v solzah izroča večnemu Očetu. Domú prišedši pripoveduje gospá vse to možu, kateri jo pa zarad njenega obnašanja prijazno posvari. — Tedaj prihrumijo Tataři, in kralj Bela IV. pošlje nad nje bana Mikića z mogočno vojsko. Prigodi se, da banica med tem porodi sedem sinov. V nekaki sramoti obderži najlepšega dečka, druge pa izroči dekli, naj jih vtopi v bližnjem potoku, ter jej ukaže terdo molčati o vsem tem dejanji. Dekla nese v košari otročiče, kar jej po isti poti prijezdi naproti ban s svojim spremstvom. Prestrašena se dekla umakne v stran, ali dohitijo jo njegovi služabniki, in ban jej veli povedati, kaj nese in kam. Kerščenica naposled vse pové. Grof Mikić užaljen sklene ohraniti mlado šestorico ter po drugovih dobi jim skerbni dojníc, dekli pa reče se verniti ter jej tudi ukaže ostro molčati o vsem tem slučaju. Kedar nato prispé domú, prilizuje se žena in radostna kaže mu sinka; oče ga vesel objema, dostojno vzgoja, skerbi pa tudi za njegove bratce, da so spodobno vzrejevani. Ko vže odrastejo, naredi ban velike gosti, ter povabi dokaj slavne gospóde. Veseli sedijo za mizo, kar se vrata odpró, in v dvorano vstopi šest lepih, mladih junakov, kateri so opravljeni vsi kakor domači grofič. Ban jih za viteške svoje vojščake skaže zbranim plemenitažem, kateri se čudijo njihovi lepoti ter jim napivajo zdravice. Čez nekaj časa stopi sam med nje, in slovesno vpraša: „Kaj malopridnež tisti bil bi vredin, — Ki smert junakov tih bi slast ga bla? — Per moji veri! kervolok poredin, — Oglasi perva se zmed vsih gospá, — Ki tih sokolov hotel kri bi žreti, — To uro smerti mogel bi umreti“. — — „Ta kervolok si ti!“ sopruga moja, — Povzame mož besedo njen serdit ... izdere meč ter ga vzdigne,

da spolni od nje same izrečeno kervavo sodbo sam nad svojo ženo. — Ta, ko bi trenil, trešči na tla, trepeta, zdihuje, joka, milo prosi. Ž njo prosijo imenitni gostje, prosijo sinovi vsi: „O stoj! o stoj! soprug, oče razžaljeni!“ in — ban se premaga, krivico odpusti gospej, — in zdaj še le prične se radovanje in veselo plakanje, ko spoznavši se med seboj objemajo očeta, mater, brat brata . . „Obilno popisvati take čuda, — V resnici! prazna bila bi zamuda“.

Vsi Bana Mikića sedmeri sini
 Pridobili so si slovečo čast,
 Se darovali kralju, domovini,
 Za njé obnašali se slave rast;
 Per nji živeti v vitezov spomini,
 Je hrepenjenja njih edina slast;
 Rodóv sedmerih bili so očaki,
 Ki mnogi so iz njih izšli junaki.

„Imena sedmerih sinov so: Simon, Bosan, Tomo, Djono, Ditro, Juraj in Mitar. Resnico té povésti poterdijo imenitni pisavci: Peter Alvinci, grof Vuk Bethlen, Štefan Tzegledi, in več družih“ — pravi J. Žemlja str. 27, kjer pojasnjuje tudi nekatere besede. — Pesem ta je v umetni obliki, polna ginljivega dejanja in svetlih iskric ali podučnih resnic vmes, le premalo znana in torej premalo čislana. „Novice“ so jo l. 1848 št. 32 — 36 ponatisnile vso ter l. 1853 str. 364 vnovič priporočile; Janežič ima v Cvetniku slovenske slovesnosti le začetek in zveršetek in to tik pred Prešernovo „Krst pri Savici“, da se rojakov dveh veljakov primerjati morete res lepi in mični povésti v prijetno vezani besedi slovénski.

Pesmi „Sedim sinov“ je s kratkim pojasnjenjem (str. 29 — 44) pridejana „Sloveča elegija g. Graya, iz engleškiga (l. 1834) ravno u tisti meri“. Zapopadik str. 31 v nevezani besedi sam kaže tako-le: „Poët se znajde na nekim vaškim pokopališi, in njegova misel se vstavi per rečéh, na ktere tù zadene. On blogri tukej spijoče zavolj priprostiga téka njih življenja. Perméri ga z življenjem vélcih in bogatih. Po natornih darovih in zmožnostih, pravi, se more gotovo marsikteri, ki tukej počiva, štéti k naj slavnijim in imenitnijim dežele; pa njegov nizki porod mu ni dal priti do menfka, kjer bi bil mogel té zmožnosti razviti, izobráziti, in se po slovečih delih svétu razodéti. Pa kakor k imenitnosti, časti in slavi, pravi dalje, jim je njih priprosti stan tudi pot zaperl k veliko krivičnostim in hudobijam, kakoršne so med visóciimi, imenitnimi in bogatimi navadne. U serce ginjen misli poët na svoj prihodni stan, de se bo tudi on kmalo tím spijočim pridružil, in sklene z milim grobnim napisam, ki ga sam sebi naredi“. — Elegija se prične na pr.: „Večérni jemlje zvon od dne slovó, — Čez travnik giblje čeda se domú; —

Orataj s' polja vleče plug berznó, — Zroči svět tmi, in meni samimu“
itd. — Grobni napis pa se glasi:

Sem shran' košice v nedrije zemljé
Mladénč, od sreče, slave nepoznán;
Pa Muze so prijatlice mu blé,
Otožnost ga za ljub'ga si prihrán'.

Sercé imel je milo, iskreno,
Pa povračilo od nebá prejmè;
Dal vbožcu vse, kar imel je — solzó
Kar želel, našel vse, — prijatla je.

Ne vléc' na dan, kaj blaz'ga še trohni
V persténi hišci ti, al slabiga,
V trepečim upu vse, v naročji spi
Očéta in Bogá njegoviga. —

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

4.

Prestopimo k telesni odgoji otrokovi. Ali je telesna ali duševna odgoja v prvi mladosti važnejša, to se ne da določiti. Telo je sicer podlaga duševnega razvoja; in zato menijo nekteri pedagogi, da je treba od začetka, gojiti le telo, in zató likajo duha le bolj poveršno. A pomniti je, da za duha tudi ni vse eno, kakovi so vtisi, ktere prejema v prvi mladosti. In ta začetna poveršnost, ali ni dostikrat vzrok oni poveršnosti v vednostih, s katero se odlikuje toliko in toliko ljudi? Gotovo ne segam predaleč, ako terdim, da je telesna in duševna odgoja v prvih letih otrokovih enake važnosti.

Vendar kaj je namen telesne odgoje? Za odgovor naj navedem besede Dupanloupa. On piše: „Namen telesne odgoje je, ohraniti telesno zdravje, je vterditi ali je popraviti; in zato ne sme biti niti premeškužna, niti preterda. Mehkužna odgoja oslabi telo, namestu da bi ga pokrepila; a preterda bi imela zelo resne in žalostne nasledke“.

Kaj je tedaj prvi pogoj telesnemu zdravju? Tečna jed in dobra pijača, se mi bode odgovorilo. Dostikrat se sliši ta-le izrek, da brez jedi in pijače ni mogoče živeti. To je vse resnično. A pomniti je treba, da brez vsega tega prebije človek lahko vsaj nekaj dni; a nekaj je, brez česar ni mogoče živeti niti ene minute. Bralci so vganili gotovo, da je to zrak. Dà, zrak je ona neogibljava potreba, dà, zrak je oni prvi pogoj telesnemu zdravju.

In vendar cenimo zrak tako malo. Pač skerbimo, kaj bomo zajuterkovali, pač mnogo se jih beli glavo, kaj bodo kosili in kaj večerjali. Ali kaj bomo dihal, za to še nisem slišal nobenega tožiti. A čemu tudi? Saj je natora poskerbela za to. Za jed moramo delati; a zrak je zastonj. In najlencejšemu človeku še treba ni odpreti ust, zrak pride že po družih votlinah v truplo. Skozi nos, skozi kožo sili on v telo. Priden in de-

laven človek lahko še odpre svoja usta, in dobi ga v se kar v obilni meri. Ko bi pač bilo mogoče živeti ob samem zraku, kdo bi si upal terditi, da je svet solzna dolina. To bi bila pač obljubljena dežela, to bi bil raj.

Res je, zrak se dobi zastoj. A vsak ni dober, ni zdrav, ker ni čist.

Ko bi človek živel tudi ob samem zraku, moral bi se tudi truditi vsaj za čist zrak. Tedaj na vsak način bi morali truditi se tudi lenuhi. Tudi ti bi izpoznali, in še celo najprej, da ima pesnik prav, ki poje:

„Des Lebens ungemischte Freude
Ward keinem Sterblichen zu Theil“.

Mladini posebno škoduje marsikaj, za kar se ne zmenijo celo odrasli. Tudi tem je nečist zrak škodljiv, a mladini je celo strup. Čemu dihamo? Zrak, ki prihaja v naša pljuča, sčisti kerv, ali le, ako je sam čist, nečist jo še bolj pokvari. Zdrava kri stori zdravo telo. Ona se pretaka po vseh telesnih udih, jim donaša redilnih snovi, ter popravi zopet na njih, kar se je pokvarilo in obrabilo. Teló se da primerjati z dodelanim poslopjem. In kakor se na tem zmiraj kaj odkruši, odterga in obrabi, ravno tako tudi v človeškem trupu. In odkrušeni in obrabljeni deli poslopja se morajo namestiti z družimi, s telesom je ravno taka, in tu ima ravno kri to nalogo, kajti v nji so vse one snovi, iz katerih je sestavljeno naše truplo. A zrak ji podeli še le ono oživljajočo moč, brez ktere bi ji ne bilo mogoče krepiti telesa. Ima li to moč tudi kri, v kateri se nahaja okužen zrak? Gotovo ne. Zato so ljudje, živeči v krajih, kjer zrak ni zdrav, bledi, slabotni, bolehní in čmerni.

Tacih ljudi ne vidimo radi, in smilijo se nam. Za življenje je treba zdravih, močnih in veselih ljudi. Posebno bledih otrok ne vidimo radi. Rudečelični otroci so ponos starišev, njihova sreča, njihova radost. A vendar se tako malo skerbi za rudečeličnost otrokovo.

Posebno dan danes vidimo se plaziti med nami toliko bledoličnih mladih ljudi. To so prave spake. A ni čuda. Otrokom že je zginil ves mladostni duh, in ne pridejo še iz otroških let, posedajo že po kavarnah in gostilnah, pušijo že tobak, vklepajo se že v one sladke spone, ki se imenujejo ljubezen.

Nekteri terdijo, da so blede lica nekako interesantna. „De gustibus non est disputandum“, pravi Latinec, a Slovenec se izrazi malo terdejše: „Vsak berač svojo malho hvali“. Naj bodo interesantna blede lica, kolikor hočejo, zdrav človek gotovo ni bled.

Da dihamo slab zrak, temu je kriva dostikrat revščina. Kolikrat stanujó družine, v katerih je po pet, šest ali še več otrok v eni, dostikrat tesni, temni in mokrotni sobi. Gotovo, da ne bode nikdo iskal v njih čistega zraka, in najmanj po zimi, kedar so največ zaperta okna in duri.

Zraven tega devljó ubožni ljudje še sušit mokra oblačila na gorko peč, kar je še nespametnejše.

A ne samo revščina, tudi lenoba dostikrat zakrivi slab zrak. V zrak pride kaj lahko prah, in ta škoduje pljučem. Ne samo po cestah, tudi po sobah se dostikrat praši zelo. Gotovo bi bilo to vse drugače, ako bi se bolj pometalo, bolj škropilo z vodo, ako bi se večkrat umivala tla, in ko bi se večkrat očistile stene. Nič ni gerjega v hiši, kot zamazan pod in oprasene in s pajčevinami preprežene stene.

V zraku se nahaja mnogokrat strupenih plinov, in ti se dostikrat ne dadó odpraviti drugače, nego da se sežgó. Za vničenje teh plinov nam rabi ócet (jesih), s katerim poškopimo tla, dalje smodnik, ki se zapáli, brinov les, sladkor i. t. d.

Tudi oglje, gobe, merzla voda, led poserkajo mnogo strupenih plinov.

Vendar zdrav zrak še ni vse. Paziti je treba tudi, kakó dihamo. Dihanje ovira že pretesno povijanje malih otrok, ravno tako tesna obleka. Slabo dihamo, ako sedimo poševno, ako se preveč nagiblujemo naprej. Pri dihanji se morajo raztegovati persi, zato je globoko dihanje nad vse dobro.

Zrak, kateri naj sope novorojeno dete, naj bode čist in nikdar ne premerzel. Njemu škoduje posebno prehitro menjevanje merzlega in gorkega zraka. Kedar piha burja, naj se ne nosi dojenec na prosto, posebno če je nahoden, ali če kašlja.

In kedar izhodi otrok, ne zapirajmo ga v sobo. Spuščajmo ga ven, a zaterdimo mu, naj se ne oddalji preveč dómu. Pustimo mu veselje, da leta, kajti pri letanji se pretaka urnejše kri po žilah, in tem prej priteče spet v pljuča, kjer se sčisti z nova.

A kedar se je preletal, naj se nikdar precej ne vseda. Tudi naj se mu zaterdi, naj spehan in vroč nikdar ne pije. (Dalje prih.)

O koristni porabi krajne šolske bukvarnice.

Namen šolske bukvarnice je, mladini pomočke podati, da se s primernim in umnim čitanjem vedno bolj intelektualno in moralčno izobrazuje.

V ta namen mora učitelj paziti, da pri izposojevanji knjig postopa vselej po pedagoških vodilih. Mlademu bralcu naj se ne da knjiga, katere obseg ni primeren njegovim dušnim močem. Naj tudi tu velja znano pravilo: „Od znanega do neznanega; od lahkega do težjega“.

Nežna rastlina se dobro in krepko razvija, kedar jo skerbno neguje vertnarjeva roka; duša mladega bralca se s umnim čitanjem blaži.

Vsak skerbni učitelj dobro pozna dušne moči mladine, ter vé kaj, koliko in kakošne hrane jej je potreba. Toraj naj se pri izposojevanju knjig v prvej versti ozira na bralčevo izobraženost.

Domača lektira mora nekako nadaljevati, razširjevati in vterjevati šolski poduk. Bilo bi čisto napačno in nepedagogično, če bi mladina čitala knjige čisto različne od šolskega poduka. Tvarina izposojenih knjig naj se tesno naslanja na šolsko podučevanje, ter naj razširja in dopolnjuje šolske knjige.

Pa ne samo bralčeva izobraženost naj bode merodajna pri izposojevanju knjig; treba je tudi v poštevi jemati njegovo individualnost. Sina obertnikovega in rokodelčevega bode mikala knjiga, katera sicer priprosto, pa vendar jasno in mikavno opisuje obertnijo in različno rokodelstvo; podučljivo kmetskemu sinu pa je bilo:

Gosence kaj na repo varje;
Kak prideluje se krompir naj bolje;
Kako odpravljajo se ovcam garje“ i. t. d.

Šolska bukvarnica mora skerbno gojiti javno morálo. Gostokrat naj se podajajo mladini knjige čisto morálnega obsega. Naroča naj se, da naj mladina take in enake knjige pazljivo in umevno čita tudi v družbi svojih odraslih bratov, sester in drugih oseb. Dandanes nam je še posebno treba skrbeti, da se morála razširja po šolski mladini, kajti vsaki dan se čuje, da javna morála bolj in bolj propada. In res, človek brez prave morále je gnjilo jabelko v človeški družbi!

Dalje se je treba pri izposojevanju knjig ozirati na krajne razmere. Kjer malo napreduje živinoreja, poljedelstvo, sadjereja, tam naj se marno čita, kako bi se vse to povzdignilo. V kraji, kjer se gojzdarstvo zelo zanemarja, naj se priporočajo knjige, ki obdelujejo umno gojzdnarstvo i. t. d.

Šolska bukvarnica mora pa tudi zbujati domoljubni čut in patriotično vdanost do presvetle cesarske rodbine. Zato naj se dajejo mladini knjige, ki v živih barvah rišejo patriotična dela slavnih naših rojakov, njih požrtvovalnost o dnevih domovinske stiske, tuge in nadloge.

Černi oblaki se zbirajo, grom pretresa zemljo o oserčji — ognjene strele spreminjajo vse v prah in pepel! Glej, tu je prvi vladar ki vzdiga nesrečne, ki briše solze, ki boža in tolaži!

In tamo zopet zabobni orkan, strašna povodenj zalije zelene livade, rodovitno polje, prijazna sela. Kakov strah in groza, kakova beda! Pa cesar je zopet prvi, ki tudi osobno deli pomoč in up, ki joče z jokajočimi. Take in enake slike naj se podajajo mladini o priliki patriotičnih praznikov iz šolske bukvarnice. Goji in vzbuja naj se patriotični čut po znani pesmi našega slavnega pesnika, da „hrib se omaja in hrast — zvestoba Slovence ne gane!“

Slednjič naj bode šolska bukvarnica tisti vir, kjer se zajema živa voda pravega ljudskega značaja. Zrelej mladini naj se vzposojejuje tudi knjige, ki umljivo opisujejo ljudski značaj, ljudski temperament, ljudske običaje, šege in navade.

Red je duša vseh opravil. Zato naj se tudi pri izposojevanju bukvarničnih knjig verši vselej vse v lepem in pravem redu. V začetku šolskega leta naj se določi versta, po kateri naj se bukvarnične knjige redno izposojejuje. Pazno naj se čuva, da se izposojene knjige tudi sigurno nepoškodovane v določenem času vračajo.

Pri izposojevanju knjig naj vselej učitelj opominja, kako se vspešno in koristno čita. Povedati se mora, da se čita počasi in s pomislikom; dušne moči naj se napenjajo in obračajo na berilni zapopadek; knjižina tvarina se mora obsegati in razumevati z domišljijo in srcem; naj se nikoli ne čita kaj tacega, kar se ne more razumeti, ali, kar je preveč navskriž z bralčevimi okolščinami. Pri podučnih spisih naj se dōba in naj imenitniše resnice zapomnijo; pri historičnih naj se značaji opazujejo in primerjajo.

Učenik naj tirja tudi račun in odgovor od vseh knjig, katere je učencu za domačo lektiro v roko podal. Koliko stareji in zmožnejši je bralec, toliko več naj se od njega zahteva.

Kako se bukvarnice ustanovljajo, uredujejo, kako in kakošne knjige naj se kupujejo, vse to se nahaja na tanko določeno v ministerskem ukazu za poduk in bogočastje od 15. dec. 1871. št. 2802 in od 12. julija 1875. št. 315.

Mart. Zarnik.

Narodospisje.

I. Malorusi.

Znano je skoraj vsacemu, da se veliko pleme slovansko deli na jedenajst različnih vej ali panog, ki delajo skupaj veliki 90 milijonni narod slovanski. Te panoge so: Rusi, Rusini, Poljaki, Čehi, Bolgari, Srbi, Slovaki, Hrvati, Slovenci, Lužički Srbi in Kašubi. Vsa ta plemena razvrstena tu po številu od največjega, do najmanjšega, imado tudi vsako svojo književnost, kakor je to uže obče znano. A pravi razvoj književnosti moramo iskati le pri severnih treh plemenih: Rusih, Poljakih in Čehih, kajti ostala, z malimi izjemi rečeno, ne morejo še dospeti na ono stopnjo, da bi bila uže širokemu svetu znana. (Kar še ni, pa bode. Ur.)

Iz mej Severoslovanov — izvzemši Lužičke Srbe in Kašube — je gotovo naj žalostnejše stanje Malorusov ali Rusinov. Da-si se smejo po številu veliki narod imenovati (šteje se jih okoli 15 milijonov), vendar je njih duševno delovanje zelo pomanjkljivo, kajti večina teh (blizo 13 mil-

jonov), prebiva v državi ruski, ktera njim zabranjuje vsaki tisk v malo-ruskem jeziku tako, da še narodna pesem tamkaj ne more zagledati belega dneva. Zarad tega pa vso malo-rusko slovstvo obstoji le iz tega, kar se je tiskalo in se še tiska v naši vseobčnej domovini — Avstriji, izuzemši male dovolitve v letih 1873 do 1876, ko se je smelo na Ruskem zopet kaj malo-ruskega tiskati. A v tem času se je natisnilo na mnogo izverstnih del, ki pričajo, da bi bil zmožen tudi malo-ruski narod dospeti na stališče četrte velepanoge slovanske, mej tem ko zaostaja sedaj daleč za drugimi.

Če tedaj hočemo iskati središče malo-ruske literature, treba nam, obrniti se v Levov. — Na Ruskem bilo je poprej središče mesto Kijev, kjer se je tudi ustanovilo Cerilo - Metodijevo - Sevčenko - Kostomarov - Kulešovsko društvo, namenjeno v prosep književnosti, a ruska vlada ga je hitro zaprečila. — Ravno tako se je ustanovilo tudi: občestvo (društvo) sv. Vasilija Velikega v Ungvaru, s katerim je bila še celo naša „Matica“ do najnovejšega časa v književnej zvezi. Vendar v kljub vsemu trudu, ki so ga Malo-rusi za svoje izobraženje doprinesli, je rusinsko slovstvo le zelo neznatno, ter se tudi navadno v javnem mnjenju o Slovanih nanj nihče ne spominja.

A obrnimo pa na malo-rusovsko slovstvo nekaj večjo pozornost! Zčenja se v 17. in 18. stoletju, a pravo uzbujanje doseglo je v drugej polovici dvajsetih let v tem stoletju. Da, reči se sme, ko bi je bili čas vgodnejši, vidili bi malo-rusko književnost uže na stališči, katero je dosegla literatura poljska, češka in madjarska, med tem ko šteje sedaj le 10 časopisov, ki edino le v avstrijski Galiciji in Bukovini izhajajo, ter odsvitajo duševno nadarjenost velicega naroda. Zlasti „Gromadskij drug“ misiačnik literarni i političnij — ki je brzo po svojem oživljenji vrlo zanimal tudi druge Slovane, moral je vsled policije uže pri tretjej številki prenehati, kar je bilo malo-ruskej literaturi in narodu na veliko škodo. Naslednik njegov se imenuje „Zvon“, a da-li še izhaja dozdej — ne vem.

Najglasovitejši pisatelji, ki so pa večjidel duhovnega stanu, so: Taras Sevčenko, Černiševski, Ščedrin, Pavlik, Ivanov i. dr. A pravo središče zauzemal je nekda gotovo Taras, ki se je narodil v letu 1814, ter se svojimi pesni zaslovil po slovanskem in neslovanskem svetu. Opevajoč národne „dumke“ in „balade“ postal je pravi národni lirični pevec, vendar pa je moral zarad svoje národnosti potovati na Sibir, kamor se odpravljajo zločinci ruske države. Vrnivši se iz prognanstva, pel je še dalje svojemu národu in v starosti 57 let v Petrogradu svojo dušo izdihnil. A národ dal ga je dné 28. februarja 1861 v vedno mu milo Ukrajino prepeljati, kjer tudi ne daleč od Kanjova njegovi telesni ostanki počivajo. Na dalje se ne sme tudi pozabiti, da izvira iz malo-ruske ro-

dovine tudi slavni Czajkowski in sveto-znani ruski pisatelj N. V. Gogolj, katerega je neki njegov prijatelj od spisovanja v malo-ruskem jeziku odvrnil.

H koncu bodi še omenjeno, da je pred nekaj leti izdal ruski pisatelj Rudšenko nekoliko zvezkov malo-ruskih národnih povestij, ki pa še niso odgovarjale število 15miljonovega národa. Še le nabiratelj Čubivskij poplačal je stari dolg, in to še prav v novejšem času. Ta prijevši od ruskega zemljepisnega društva dovoljne podpore, zbiral je národne spominke malo-ruskega življenja, katerih je sedaj na 300 polah uže več zvezkov izdanih, in sicer v jeziku ruskem. Ves ta ogromni material osupnil je tudi izobražence ruske, kajti, pokazal njim je, da se je zmožen tudi malo-ruski národ pospeti na višino, ter korakati vstric drugih bratskih národov po potu omike in napredka.

—kl—.

Slovstvena naznanila.

„Vertec“ stopa v drugo desetletje svojega obstanka. Želimo, da bi v »Vertcu« rastle tudi znanprej lepe in krasne cvetke kakor dosihmal v minulih desetih letih. Marljivemu vertnarju g. J. Tomšiču, vošimo pri sajenji, gojenji in izbiranju cvetok toliko okusa kakor dosihdob, kajti šopek iz njegovega »Vertca« močno dopada ne le otrokom, marveč tudi odrasčenim. Velja pa »Vertec« za vse leto 2 gl. 60 kr., za pol leta pa 1 gl. 30 kr.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebina II. zvezka je: 1. Stanislav: Slovén-skim svatom, pesen. 2. Jos. Jurčič: Rokovnjači, historičen roman. (Dalje.) 3. Dr. H. Dolenec: Spomini o cirkniskem jezeru II. 4. Ivan Franke: Estetična načela pri obleki in stanovanji III. IV. 5. Fr. Levstik: Rječnik hrvatskoga ili srbskoga jezika. 6. Bojan: Na semnji, pesen. 7. A. Kos: Prošnja, pesen. 8. Dr. Ivan Tavčar: Otok in Struga, noveleta II. (Dalje.) 9. L. Žvab: Ivan Ž. V. Popovič. 10. J. Staré: Pisma iz Zagreba I. 11. Fr. Erjavec: Ràk. (Dalje.) 12. Dr. Ig. Klemenčič: O fotofonu. (Konec.) 13. A. Bezenšek: O novobolgarskej literaturi II. 14. V. Valenta: Glasbene vesti. 15. Lc.: Dva napisa Preširnova. 16. Lc.: Imenitna knjiga. 17. — Slovenski glasnik.

Druga številka **Kres-ova** obsega: 1. Pomladanski vetrovi. (Dalje.) 2. Gazela I. II. 3. Roka in serce. (Dalje.) 4. Popotne opazke. (Dalje.) 5. Samostan Rilo. 6. Slavospev Slomšek. 7. Dr. Ljudevit Gaj in ilirska ideja. (Dalje.) 8. Doneski k filozofične terminologiji. (Dalje.) 9. O potresu in njegovem vzroku. 10. Spektralna analiza kot pripomoček v astronomiji. 11. Jezikoslovne drobnosti. 12. Zgodovinske črtice o nekdanjej provinciji Windischgraz. 13. Številka devet. 14. Drobnosti.

„Novi Vek“ imenuje se list, ki hodi na svetlo v Belem Gradu od novega leta dalje. To je list v politično, obrtno in prosvetno korist srbskega naroda; vzhaja po dvakrat na teden: ob vtorkih ter ob sobotah. Sodeči po vsebini prvih čisel, moremo s čisto svestjo svojski preporučiti to novo napredno podjetje.

„Pedagogiški list“. Čujemo, da v Belem Gradu želi učiteljske šole profesor dr. V. Bakić izdajati učiteljski list pod naslovom »Pedagogiški list«. Vrlo nas

je razveselil ta glas, kajti, s takšnim listom, ki bi hodil na svitlo pod krilom ter vredništvom tako izvrstnega ter šoli in učiteljstvu prijatelja, bi narodna prosveta mnogo pridobila. Daj Bože, da se glas vresniči!

Šolske novice.

Troški za šolstvo na Kranjskem so bili p. l. 186.411 gl. 96 kr.; od tega za učiteljske plače: 167.140 gl. 40 kr.; opravilne doklade: 4748 gl. 38 kr.; služ. letne doklade: 6917 gl. 94 kr., odškodovanja za stanovanja 1417 gl. 24 kr.; nagrade za poučevanje v kmetijstvu je bilo: 1560 gl.; nagrade za poučevanje v ženskem rokotvoru: 1209 gl.; nagrade pri poučevanju v zasilnih šolah: 1390 gl.; nagrade za poučevanje v verozakonu duhovnim: 735 gl., a svetnim v isti namen 378 gl.; za namestovanje: 54 gl.; za prek-dolžno poučevanje: 482 gl.; denarne pripomoči 380 gl.

Šolstvo na Kranjskem. Po celem Kranjskem je bilo minolega leta 254 javnih ljudskih šol in sicer 177 jednorazrednic, 36 dvorazrednic, 14 trirazrednic, 23 štirirazrednic, 3 petrazrednice, 1 šestrazrednica in 1 meščanska šola. Po ves dan podučuje se samo na 47 šolah. Privatnih šol je na Kranjskem 10. Otrok, ki bi imeli po postavah obiskavati šolo, je vseh 48.645, obiskavalo pa jih je 39.371. Učitelj je 326, učiteljic 95.

Iz Istre. Do pred desetak godina nije se niti znalo, ili nije se htjelo znati, da u Istri Hrvati živu: zemlju pribrajahu obično »talijanskim pokrajinam«. Danas, hvala Bogu i »Našoj slogi«, znade se, da tuj stanuje bar dva puta toliko Hrvata koliko Talijana. Za prosvjetu 180.000 Hrvata skoro da se nitko i brinuo nije da htjelo jih se odtudjiti rodu svomu, šiljalo njim se (a šilje njim se još i dan danas) pučke učitelje stranom posve nevješte hrv. jeziku, stranom poznavajući taj jezik samo u toliko, da lakše vrše prosvjetnu tobož misiju talijančenja.

Sretnimi upravo scienit (srećnim ceniti) nam je sela, kojim se niti takovih učitelja poslati nemogaše. U ostalom vrijedni naši svećenici poučavahu u mnogih mjestih djecu u čitanju, pisanju i računanju. To isto čine mnogi i danas. Od Boga jim plać!

Narod se pomalo osvješćuje, sve većma i većma upoznaje važnost njege materinskoga jezika; zahtjeva škole u svom jeziku; biti hoće svoj na svojem. Vlada kan da se i sad malo za narod brine. Kano iz milosti otvorio se na učilištu koparskom pred pet godina i hrvatski odjel, al malo se pobrinulo, da se dobije dovoljan broj pitomaca. Uviek je više pripravnika slovenskih i talijanskih nego hrvatskih, prem hrvatskih učitelja ni za žedju (zejo) nema, a talijanske škole više stoje nego svi Talijani školskoga nameta plaćaju.

Al da, god. 1879. položila su izpit zrelosti 2, a lani (1880) 5 pripravnika Hrvata. Pak što je š njimi?

Namjestništvo u Trstu nije pronašlo shodnim otvoriti neke škole u iztočnoj Istri, a u nutrnoj se Istri za čisto hrvatska mjesta na prvom mjestu zahtjeva poznavanje talijanskoga jezika. I to je uzrokom, da neki kandidati sa uzornimi svjedočbami još i danas bez službe planduju. Među sto osamdeset tisuća Hrvata u Istri, za koje se može reći, da nemaju niti škola, niti učitelja, među tih jadnih sto osamdeset tisuća Hrvata nije moći smjestiti ma samo 5 učitelja!! Neće li to reći usried ciće zime trgati ozeblomu i zadnji komadić poderane suknjice? Nije li to vaditi iz ustijo gladnomu i zadnju koricu kruha???

Toliko za sada. Dade li bog, sjetit ću se još kojom zgodom »Hrv. učitelja«, a providnost neka dade, te budem mogao radostnijih javiti viesti. »H. Uč.«

Iz Sombora vzprijemamo za svoj list v zaméno srbske novine, izhajajoče po enkrat na teden, imenom: »Rodoljub, list za narodnu prosvetu, privredu i zabavu,« ki objavlja raznolične poučne ter zabavne spise vsake vrste. Pred soboj imamo baš teh novin prva letošnja čísla in ker smo osvedočeni, da ugajamo svojim čitateljem s šolskimi vestmi iz družih sosednjih vzlasti sorodnih slovanskih krajev, zato rej prinašamo danes nekoliko posnétega, kar hočemo stvoriti odsle ob ugodnej priliki večkrat. Omenjenih novín prvo číсло ima v sebi mej drugim jako zanimiv članček z nasloyom »Škola«.

Plaće učiteljem u vojnoj krajini. Početkom ove godine stupa u život zakon od 10. veljače 1880. o nekih promjenah u školskih propisih izdan za vojnu Kraljinu. Po tom zakonu odmjerivati će se na novo plaće pučkim učiteljem. Kraljiška vlada izdala je već naredbu, tičuću se odmjerivanja plaće, koju ćemo mi sliedeći put doneti. Danas spominjemo samo, da je učiteljem u Kraljini već odmjerena plaća, te su podijeljeni u pojedinih okružjih u pojedine razrede ovako: I. razred iznosi 500 for., II. razred 450 for., III. razred 400 for., IV. razred 350 for. Podučitelji i podučiteljice i pomoćni učitelji dobivaju 60 post. najmanje plaće, ustanovljene za prave učitelje. Prema tomu dobivati će u okružju ličko-otočkom plaću I. razreda 5, II. razreda 15, III. razr. 19, IV. razr. 59, pomoćnih učitelja 16, nepopunjeno 1 mjesto. Ukupno 115. U okružju ogulinsko-slušskom plaću I. razreda 5, II. razr. 17, III. razr. 22, IV. razreda 42, pomoćnih 28, 1 mj. nepopunjeno. Ukupno 114. U okružju banskom plaću I. razr. 4, II. razr. 14, III. razr. 19, IV. razr. 41, pomoćnih 10, 7 mj. nepopunjenih. Ukupno 95. U okružju novogradiškom plaća I. razr. 5, II. razr. 16, III. razr. 20, IV. razr. 35, pomoćnih 26, nepopunjeno 3 mjesta. Ukupno 105. U okružju brodskom plaću I. razr. 5, II. razr. 17, III. razr. 23, IV. razr. 55, pomoćnih 17. Ukupno 117. U okružju petrovaradinskom plaću I. razr. 5, II. razr. 15, III. razr. 20, IV. razr. 40, pomoćnih 20. Ukupno 100. Po tom imadu plaću I. razr. 29, II. razr. 93, III. razr. 123, IV. razr. 272, pomoćnih 117, nepopunjenih 11. Ukupno 646. Za gradove nije ovim ništa odlučeno, nego će se naknadno odlučiti. »H. Uč.«

Novosadska srbska mladina v nesrbskih učilnicah. V Novosadskih listih čitamo, da hodi ondúkaj v nesrbske učilnice 60 srbskih otrok, in to 18 v deško in 42 v dekliško učilnico. Mestni šolski odbor videč to, ukaže oslanjajoč se na osnovo §. 7. in 49. šolske »uredbe« od 1872. léta, upravi teh nesrbskih učilnic, naj pošilja odsle našo mladino v srbsko osnovno narodno šolo učiti se veronauku ter materinemu jeziku. Uprava nesrbskih učilnic res. uboga šolski odbor ali prav za prav upravo srbskih narodnih učilnic ter napóti vse naše otroke strogo, preté jim, naj zahajajo o določenih dnéh k veronauku ter k učenju materinega jezika, in otroci so hodili z malimi izímkami cela dva meseca v srbske učilnice. A neki konzistorijsk svétnik, ki ga ní bila volja pošiljati svoje dete v srbsko učilnico, objavi to našej konzistoriji in na to napóti konzistorija kateheta srbskih šol, naj poučuje otroke v veronauki tam, kjer poslušajo tudi ostale predmete ter naj jih ne síli v srbsko učilnico.

Konzistorija je na takšen način prekoračila svoje področje in jako se čudimo, kako je ona mogla kaj reševati o šolskej stvari! Prvi, ki ima veljavno in izdatno besedo, kar se tiče šolskih stvari, je mestni učilniški, za tem eparhijski šolski odbor, napósled učilniški švét, a nikdar ter nikoli konzistorija.

Zaradi tega mislimo, da Novosadskemu mestnemu šolskemu odboru ni bilo treba ni ozirati se na vročene ukrepe nekompetentne oblasti, nego li ostati pri tem, kar je bil sam ukrenol, ter prosto vrnoti konzistorijski dopis. A ni učitelj veronauku ni drugi učitelj ne more in ne sme vzprijemati nalogov od drugega, nego li samó od svojih šolskih oblastev, katerim se ima edino pokoravati. Če vzprime kakšno zapoved od neoblastnih uradov, ima to prosto oznaniti svojemu predstojniku, delati po starem in čakati rešitve ter nálogov od svojih viših ne menèč se dalje za tuje ukaze.

Ob tej priliki moramo še opómeniti, kako se čudimo, da je v Novem Sadi, ki so vendar ponaša sè srbskim prvenstvom na tej strani (Donave), moglo priti tako daleč, da toliko srbskih otrok hodi v nesrbske učilnice! In to leze sto-
prav zdaj na dán? Vidi se nam, kakor da bi stvar ni zdaj ne bila prišla v javnost, da ni bilo temu vprašanju še nekaj drugega za hrbtom. Da nam hodi tako mnogo otrok v nesrbske učilnice, mni se nam, je edino ta vzrok, da je tudi tam svet jako vaje molčati, in zategadelj se ne prinaša ničesa mej ljúdi. In še zdaj se navlašč zamolčuje o rečenem konzistorijskem členu, ki ni hotel samó pošiljati svoje dete v srbsko učilnico, nego se je tudi pri konzistoriji toliko potrudil, da i drugi otroci ne zahajajo vanjo. Da se je iz početka uže ozbiljno a tudi smešno mahaló po novinah o tem, stvar bi se ne bila tako zavlekla, da obiskuje doslé 60 srbskih otrok (in izvestno iz boljših hiš) nesrbske učilnice; v teh se bode odgojil srbski duh! Da smo veseli! —

Iz deržavnega zbora.

7. febr. V **budgetnem odseku** se je pričela debata o notranjem ministerstvu. Posebni poročevalec poslanec Czerkawski zahteva v svojem poročilu reorganizacij v naučnem ministerstvu in šolah po potrebah posamnih kronovin, na katere se pri zdanjej organizaciji in vsled postopanja uradnikov ne ozira dovolj. Naučni minister baron Conrad izjavi se zoper vsakeršno reorganizacijo v naučnem ministerstvu, posebno pa še zoper to, da bi se v naučnem ministerstvu nastavili poročevalci za posamne dežele, ter je zagovarjal zdanje uradnike in poročevalce v tem ministerstvu. Poslanca Zeithammer in Henrik Clam hočeta, da bi se o tej stvari posvetavalo v zbornici. Czerkawski zagovarja svoj predlog o osnovanji deželnih poročevalcev in oddelkov v naučnem ministerstvu za posamne dežele. Odsek je potem glasoval samo o številkah naučnega ministerstva, Czerkawskega predlog pa se je odložil, ker bode celo svoje poročilo popravil.

V budgetnem odseku se je pritožil Dr. Vošnjak, da na srednjih šolah na Štajerskem še zmirom nij paralelnih razredov sè slovenskim učnim jezikom. Naučni minister je pa na to odgovoril, **da se še nij nobena potreba pokazala za take slovenske paralelke**, sicer je pa tudi premalo učnih močij in učnih sredstev!! Dr. Vošnjak je to odbijal in grajal vladino postopanje nasproti Slovincem. Naučni minister odgovori, »da on stvar dobrohotno prevdarja in da ga vodijo samo dejanjski in pedagoški uzroki«.

Lienbacher-jev predlog za znižanje šolske dolžnosti se glasi popravljen tako-le: Po tistih krajevinah in deželah, za katere ni merodajaven §. 75 drž. šl. postave 14. maja 1869 (drž. zak. št. 62), prideržuje se deželnemu zakono-

stavstvu, da določi, kako in v kakem razmerji ima stopiti v sedmem šolskem letu namest vsakdanjega poučevanja ponavljavni ali nadaljevalni pouk.

Iz šole se sme stopiti, ako se je dosegel šolski smoter, odločen v postavi 14. maja 1869 vsaj v kersčanskem nauku, branji pisanji in številjenji.

Pri določitvi števila učnih moči (učech) §. 11. omenjene postave ni se ozirati na one učence, ki imajo obiskovati le ponavljavno ali nadaljevalno šolo.

Tak je predlog večine, ki pride te dni na versto; manjšina ima tudi svoj predlog, ki je na stališču osemletne šolske dolžnosti, a za zadnja dva leta pripušča olajšave. — Lani se gospod naučni minister ni hotel udati za šestletno dobo, a letos menda bolje kaže. — Trošek, trošek, to je tista skala, ob kateri se ima razbiti marsikatera naprava modernega šolstva.

Različnosti.

Šolske sestre so kupile pri sv. Andražu v Lavantskej dolini na pol poderti nekdanji samostan pri cerkvi Marija Loretto. V kratkem so poslojpe popravile in ustanovile odgojališče za žensko mladež.

Gosp. pl. Lemayr je stopil iz naučnega ministerstva v upravno sodišče. Odstopivši je bil desna roka naučnemu ministru Stremayrju, a sedaj, kakor pravijo, uže dolgo časa ni imel važnih stvari v rokah, tedaj so ga na njegovo prošnjo prestavili v upravno sodišče. — Počasi naj pridejo vsi neprijatelji Slovanom v službe, ker jim ne bode več mogoče, odrekati Slovanom pravic. — Njim bode vstreženo, nam pa še bolj.

Imendan svojega ravnatelja je letos m. in ž. učit. prav primerno in lepo praznovalo. 2. t. m. so namreč peli gojenci teh zavodov Hajdn-ovo mašo »das deutsche Hochamt« pod vodstvom učitelja glasbe g. Antona Nedvéda prav izvrstno v mestni farni cerkvi sv. Jakoba.

Srednje šole in učiteljšča so končale prvo polovico šolskega leta v saboto 12. februarija, druga polovica se začena s 16. februarijem.

Učitelj verozanstva na mestnih šolah je sedaj v. č. g. Janez Gnjezda, dosihmal prefekt v Alojznici.

Za vpeljevanje (instalacijo) novega mestnega župnika pri sv. Jakobu v Ljubljani v. č. gosp. Janeza Rozmana, naredil je gospod A. Praprotnik, vodja I. m. deške šole, primerno pesem, a gosp. L. Belar, vodja II. m. deške šole, tej pesni napev. Napev je prav v cerkvenem duhu in gledé vesele slovesnosti, katerej je namenjen, izraža veselje faranov, da so zopet dobili duhovnega očeta in vodnika med sé. Besede so prav lepe in se pesen more rabiti povsod pri enakih slovesnostih. Ker do sedaj take pesni nismo imeli in ker je tudi kompozicija tako lahka, da se more rabiti tudi pri manje izurjenih pevcih, opozarjamo gospode kolege organiziste in cerkvena predstojništva, da se ta kompozicija dobiva prav lično tiskana pri g. R. Milicu v Ljubljani za 15 kr., po pošti pod križnim zavitkom 20 kr.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. V Postonjskem šl. okraji. Sprašari učit. kand. gosp. Janez Koren je začasni učitelj v Šent-Vidu pri Vipavi. G. Anton Skala bivši na učiteljšči, je pomožni učitelj na Ostrožnem Berdu.